

Darwins biotische evolutietheorie en het westers imperialisme

Darwin als mislukte pastoor

Charles Darwin (1809-1882) was geen studiebol. Een flierefluiter met concentratiestoornissen, dat was hij. Maar hij was gek op de natuur. Hij verzamelde gedroogde planten en bloemen en zette insecten, geleedpotigen en reptielen op. Arts, zoals zijn vader, zou hij nooit worden. Zijn verwekker besloot dat hij daarom maar een gooi moest doen naar een ambtsaanstelling binnen de Anglicaanse kerk. Als hij pastoor kon worden van een plattelandsgemeenschap met een behoorlijk aantal gelovigen, had hij een baan voor zijn leven, een meestal riant pastorie, en toch aanzien en sociaal prestige op stand. Ook dat bleek te hoog gegrepen. Al snapte Charles zijn vader best. Maar hij kwam alleen maar tot een licentiaatsgraad in de theologie. Niet best, als je uiteindelijk toch wel kanunnik of bisschop wilde worden. Als Charles dat licentiaat zou kunnen combineren met een duchtige wereldreis, waarop hij opzienbarende natuurlijk-historische ontdekkingen kon doen, zou hij misschien toch nog academisch kunnen scoren met voordrachten en publicaties. Vandaar de inscheping op het verkenningschip "The Beagle" uit de Britse marine dat cartografische tochten zou ondernemen van 1831-1836. Binnen archipelgroepen met bijzondere fauna en vegetaties.

Het Britse imperialisme

Het Britse rijk was zich wereldwijd aan het expanderen. De hele aardkloot lag open voor de soevereiniteitsambities van Londen. Die moesten volkerenrechtelijk gelegitimeerd worden. Men wilde de vraag of het eigenlijk wel rechtens juist was dat de Britten hun vlag overal plantten met een overdonderende bevestiging kunnen beantwoorden. Daarvoor scheen de biologie, een wetenschap in opkomst, bij uitstek geschikt. Al een eeuw tevoren was te Frankrijk proefondervindelijk bewezen dat het Teutoonse ras superieur was aan andere. Wat dat ras dan precies was, dat was nog niet helemaal duidelijk. Maar daaraan werd gewerkt. Dat ras heette primair geëvolueerd. Het had een grotere cognitieve intelligentie, beter anticipatie- en coördinatievermogen en wist zich uitmuntend te organiseren in nationaal verband. Het was ook empirisch bewijsbaar door schedelmeetkunde en vergelijkende craniologie. Dat laatste was de kunde om hersenopbouw en –inhouden vergelijkend naar rassen, naties en volken in een piramidaal systeem te catalogiseren. Uit deze moderne expertises volgde dat het blanke ras, in zonderheid het Britse, de consummatie was van een langdurige evolutie. De

Brit stond aan de top. En dus was daarmee ook de rechtvaardiging gegeven voor zijn oeverloze en breideloze annexaties.

De Anglicanistische natuurtheologie

Deze hypothese van een natuurlijke evolutie en daardoor veroorzaakte selectiedrift van dat superieure zoogdier, was niet echt makkelijk te rijmen met de Bijbelse Openbaring in het Boek Genesis. Daarin wordt God de Vader beschreven als de schepper van het stoffelijk Al. In één werkweek zette God de hele Heilsgeschiedenis in een kundig script in elkaar met Adam en Eva als hoofdacteurs. Zij hadden, als gebieders van al het levends in de schepping, een hoofdrol. En een roeping die alleen zij konden verstaan en verwezenlijken tot op het Laatste Oordeel. De Anglicaanse staatskerk eiste van zijn ambtenaren dat zij deze openbaring als werkhypothese aanvaardden binnen hun ambtelijke bediening, in zoverre, dat ze die aannames niet openlijk betwistten. Charles wilde topambtenaar binnen dat theocratisch systeem worden. Dat streven kon hij begunstigen door biologische ontdekkingen te doen die het verhaal van Adam en zijn Eva verenigden met de nieuwste empirische bevindingen over de totstandkoming van de aarde, haar bewoners en haar ontwikkelingsgeschiedenis die niet helemaal volgens het script van Genesis scheen te verlopen. Als Charles kon komen tot een overtuigende wetenschappelijk toetsbare osmose tussen de Bijbel en de natuurlijke historie, kon hij een gunstige loopbaan tegemoet zien. Want dat was nog niemand echt gelukt. Bijbel en biologie schenen elkaar tegen te spreken. Met die intentie scheeppe Charles zich in. Op weg naar de Galapagos-eilanden om te beginnen. Hij voer niet uit om de "missing link" tussen mens-aap en aap-mens te vinden. Hij voer uit met het stellig voornemen om te bewijzen dat die link niet bestond. Voor altijd en eeuwig. Wie wil, die kan. Dus slaagde Darwin.

Virchow, de Duitse celbioloog

Charles kreeg van ongedachte zijde tegenkanting. Van de vooraanstaande Pruisische celbioloog Virchow. Die vond het biotisch evolutionisme een aardige werkhypothese. Maar Virchow wilde bewijs. Objectieverbaar, falsificeerbaar, herhaalbaar. Dat Charles dat niet kon leveren, had Virchow meteen in de gaten. Hij maakte gehakt van diens piramidale evolutionaire systeem. Dat beviel de Pruisische Kanselier Otto Bismarck niet. Die zag veel in het verbasterd Darwinsme. Dat werd populair toen de Beagle weer thuisgevaren was en Darwin lezingen ging houden. Bismarck vond dat Virchow als Duitser een Germaanse Darwin moest worden ten behoeve van Bismarcks geopolitiek.

Virchow weigerde en maakt Bismarck openlijk belachelijk. De IJzeren Kanselier daagde Virchow uit tot een duel. De bioloog weigerde: met een man van een dergelijk laaggezonken karakter kon Virchow geen ethische genoegdoening verwachten. De politicus en de celbioloog gingen een jarenlange polemiek aan. Die overduidelijk kampen activeerden. Het Darwinisme was een staatkundige ideologie geworden. Die de negentiende-eeuwse wereld naar het Armageddon voerde van de Eerste Wereldoorlog.

In vier lezingen van steeds twee uur zet Prof Mr Dr. G.A.M. Strijards deze geschiedenis van de westerse geopolitiek uiteen. U vindt de bestanddelen weergegeven in presentaties op de site **gerardstrijards.nl** en in een bijbehorend introductiefilmpje. Aanklikken op de groen werkbalk.